

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

## Srečen shod domoljubov slovenskih v Mariboru.

Česar smo si dolgo želeli in uže težko pogrešali, to smo dognali in dosegli: Maribor in okolica ima svojo slovensko „Posojilnico, registrovano zadrugo z omejenim poroštvom“ in Štajerska dobi svoje politično „slovensko društvo“.

Na poziv poslancev: dr. Vošnjaka, dr. Dominkuša, dr. Radaja in Gospodarjevega urednika sešlo je se dne 8. januarja t. l. precejšnje število slovenskih domoljubov v Mariboru. Povabljeni so bili vsi državni in deželni poslanci in še nekateri izven mariborski narodnjaki blizu železnice, kojim je mogoče leži in brez izredno velikih stroškov potovati.

Prišli so gospodje: Dr. Vošnjak iz Ljubljane, Mih. Herman iz Gradca, dr. Serneč in Mih. Vošnjak iz Celja, dr. Gregorič, Jož. Žitek, dr. Jurtela iz Ptuja, dr. Geršak iz Ormoža, dr. Rapoc iz Šoštanja. Tem pridružilo je se mnogo narodnih mož mariborskih.

Zlasti na prizadevanje poslanca g. dr. Vošnjaka in njegovega brata Mih. Vošnjaka, inženirja, utemeljitelja in predsednika celjske posojilnice, posrečilo se je nagovoriti še omahujoče gospode mariborske, da so se lotili posojilnice. V nedeljo ob 11. uri dopoldne bila je odločilna osnovalna seja v g. dr. Glančnikovej pisarni. Navzočih je bilo 14 gospodov, ki so sprejeli pravila celjske posojilnice, podpisali potrebnih deležev ter osnovali: „Posojilnico za Maribor in okolico, Spar- und Vorschuss-Genossenschaft“. Izvolili so potem ravnateljstvo novej denarneji zadrugi: v predsedništvu so sledeči gospodje: za ravnatelja dr. Glančnik, advokat, za denarničarja Pavel Simon, posestnik in fabrikant šampanjca, za kontrolorja Franc Bindlehner, posestnik in fabrikant mjila, za odbornike pa gospodje: dr. Radaj, deželni poslanec, notar in posestnik, Feliks Ferk, zdravnik in posestnik, M. Berdajs, trgovec, in Jožef Rapoc, posestnik, vsi v Mariboru. V nadzorništvo bili so izvoljeni go-

spodje: Dr. Dominkuš, deželni poslanec in odvetnik, Lovro Herg, kanonik, dr. Gregorčec, profesor, Janez Fluher, deželni poslanec, in Franc Rapoc, notar.

Tako je slovenska posojilnica v Mariboru ustanovljena in tukajšnjim Slovincem prirejen zavod, katerega so uže davno bili potrebni. Z naprej se jim n. pr. ob času volitev ni treba bati vžugovanja od strani jim nasprotnih denarnih zavodov. Sploh pa želimo, da ova posojilnica krepko in srečno prospeva in svojemu namenu od leta do leta bolje ustreza!

Popoldne bil je shod zavoljo političnega društva. Zbrani izvolijo Dr. Radaja v predsednika in Gospodarjevega urednika v zapisnikarja. Najprvle se gospodje povdarjali potrebo slovenskega društva za Štajersko, da se tukajšnji Slovinci uredijo in z združenimi močmi postopajo v vsakej javnej zadevi, posebno pri raznih volitvah. Le z združenimi močmi je mogoče prodreti, da se narodne pravice v uradih, šolah in javnem življenji nam priznavajo in spoštajejo. Potrebo takšnega društva so zbrani jednoglasno priznali in sklenoli, da se precej osnuje. Potem se je razgovarjalo o pravilih. Glavna podlaga vsemu društvu bodo pravila, katera je g. dr. Vošnjak sam sestavil in predčital; kajti tem so zbrani skoraj pri vseh točkah pritrdili, zlasti onej, katera govori o namenu društva. Namen društvu je; „razširjati med slovenskim ljudstvom politično in gospodarsko izobraženje, vzbujati narodno zavest, braniti politične in državljanske pravice slovenskega naroda in pospeševati ustavni razvoj avstrijske države na krščanski podlagi.“

Dr. Vošnjak je slednje zagovarjal z razmerami v Evropi sploh in pristavil, da je tega treba, ako nečemo popolnem zlesti na židovsko podlago. Društvo bode v dosego svojega namena sklicavalo občne zборе, javne shode in tabore po Štajerskem, izdavalo politične in gospodarsko-podnčljive knjižice in ustanavljalo na kmetih knjižnice, iz katerih si ljudstvo lahko izposojuje knjige. Letnina

bode znašala jeden goldinar. Društvene zadeve opravlja odbor 11 udov, katerih ima 7 stanovati v Mariboru.

Izrečene bile so in sprejete še nekatere želje in vse vkup se naposled izročí posebnemu začasnemu odboru. Temu se naloži, da na podlagi sprejetih želja in predlogov, potem od dr. Vošnjaka predloženih pravila z ozirom na od g. dr. Geršaka priporočena pravila Ormoške „Sloge“ in od g. dr. Pitamica doposlana Tržaške „Edinosti“ sestavi konečna pravila novemu društvu, kojemu ima biti ime: „Slovensko društvo za Štajersko s sedežem v Mariboru.“ Sestavljena pravila mora vladi v potrjenje predložiti in delovanje potem hitro začeti.

V tačasni odbor bili so izvoljeni gospodje: Dr. Radaj, Dr. Dominkuš, Dr. Glančnik, Pavel Simon, Dr. Gregorec, Dr. Gregorič in Dr. Serbec, Z izvolitvijo teh mož bil je shod sklenjen.

Zbrani bili so vsi očitno z uspehi nepozabljivega dneva 8. januarja 1882 zadovoljni. To pa po vsej pravici. Storjen je korak naprej, ki utegne za štajerske Slovence biti velike važnosti in blagoslovnih nasledkov.

Gospoda poslanca baron Goedel, in profesor Žolgar, celjski mestni kaplan č. g. Jož. Žičkar, ki so bili povabljeni, a priti niso mogli, pritrtili so pismeno sklepom shodovim. Bodi pa vsem gospodom, ki so se shoda udeležili, tako ali drugače, osobito pa obema gospodoma Vošnjakoma, tukaj izrečena najiskrenejša domoljubna zahvala in slava! Bog blagoslovi naše podjetje! Slovenci pa ganimo se in ne udajmo se!

### Izvrstna knjiga o Slovencih nemški pisana.

Nedavno je na Dunaji knjigar Karol Prohaska založil knjigo, kojoj je naslov: Die Slovenen. Von Josef Šuman. Wien und Teschen. Verlag von Karl Prohaska 1881. Velika osmerka, 183 strani. Cena 1 fl. 80 kr.

V 1. poglavju govori pisatelj o sedanjih sedežih Slovencev, katerih broj se cení na eden milijon in 300.000; le na Ogerskem jih je kakih 15.000 evangeljske vere, drugi so vsi katoličani. V drugem poglavju razpravlja o imenu Slovencev, koje Nemci zovejo „Winden“. V 3. pogl. govori o starosti i prvotnih sedežih Slovencev. Dokazuje, da so Slovenci že gotovo 500 let pred Kristom zavzemali dežele na severnej strani Karpatov, i da so stanovali na obalih izhodnjega morja pri Gdanskem, ter so imeli v rokah trgovino z jantarjem (Bernstein). Pa že tudi v 7. veku so zavzemali Slovani imenovane prostore. Šafarik sicer trdi, da so Slovani tudi pokrajine ob južnej strani Karpatov že 700 let pred Kristom v oblasti imeli, i tudi slavni naš Davorin Trstenjak poskuša isti dokaz v svojem spisu: „Slovenski elementi v Venetičini“, kojega je priobčil v letopisih „Matičnik“ pa do zdaj še pravda ni dognana. V 4. od-

stavku govori o prihodu Slovencev v sedanja selišča. Tu omenja, da so leta 376 p. Kr. udrlí Huni črez Volgo proti zapadu; ž njimi so prišli od njih podjarmljeni Slovenci v sedanje svoje sedeže; za to tudi nekteri pisatelji Slovencev od Hunov ni ločili niso. Leta 567 so se vtrdili med Slovenci Obri, sorodni prejšnjim Hunom, podobni poznejim Madjarjem. Uničil jih je Karol Veliki, kralj frankovski 788—799. Leta 595 so se koroški Slovenci prvokrat zbili z nemškimi Bavarci. Leta 678 so se z onimi Slovenci, ki so stanovali ob izhodnjem Dunaji, v sedanjem Erdeljskem in Bolgari pomešali Madjarom sorodni Bolgari i jim nadedli svoje ime. Leta 878 so pridrlí med ogerske Slovence Madjari, i so jih potlačili. V 6., 7. i 8. veku so prepluli bolgarski Slovenci cel grški poluotok, i od njih je dobil Peloponez sedanje ime Morea, t. j. morje, pomorje. Leta 634 so Hrvati z dovoljenjem grškega cesarja Heraklija Dalmacijo posedli. Leta 636. so se naselili Srbi za Vrbasom, Bosno in Drino. Miklošič misli, da so prišli Slovenci v sedanje pokrajine ob 6. veku iz Erdelja. Na strani 23. govori o slovanskem kralji „Samo“, ki je združil 623—658 Čehe i Slovence v svojej mogočnej državi. L. 748 so izgubili korotanski Slovenci za vselej svojo samostalnost, postali so odvisni od Bavarev in ž njimi vred od Frankov, pozneje od nemške države. V 5. poglavju govori o izobrazenosti Slovencev, ko so še pagani bili, v 6. poglavju nam popisuje, kako so si posebno nemški kralje in duhovniki prizadevali Slovence pokristijaniti, pa tudi ponemčiti. V narodnem jeziku i toraj tudi z najboljšim uspehom, sta Slovincem krščansko vero oznanjevala sv. brata Ciril in Metoda, — pa črna zavest nemških škofov jima ni pustila dovršiti zveličanskega dela, — po njihovej smrti so morali celo njihovi slovenski učenci iz dežele pobegnuti — šli so med Hrvate v Dalmacijo, pa med Bolgare. Sv. Ciril je bil v Kersonu našel ostanke sv. Klemena, papeža i mučenika, i te je l. 868 s svojim bratom prinesel v Rim, i Hadrijan II. je, kakor pravi pisatelj na strani 44., povikšal Metoda za nadškofa, Konstantina Cirila pa za škofa. Slednji je pa to čast od sebe odklonil. Gotovo pisatelj ne dvomi, da je bil sv. Ciril istinito za škofa posvečen, ker poroča „Vita cum Translatione S. Clementis“ čisto razločno: posvetili so jega (Cirila) i Metoda v škofa.“ Dalej razpravlja pisatelj o glagolskem i cirilskem pismu. 7. poglavje „kratko zgodovino slovenske zemlje“ je spisal g. prof. Fr. Fasching. Posebno se odlikuje konec sestavka, ki nam kaže, kako se je po nemškem i laškem uplivu slovenski narod vedno odrival i spodrival iz starih svojih selišč. 8. poglavje: „O navadah i običajih Slovencev“ je spisal veščak posebno v tej zadevi, ptujski profesor g. Fr. Hubad, — to poglavje je jako zanimljivo. 9. poglavje: „Slovenski jezik pa osoda jegova“ je pisal zopet g. Šuman sam. Posebno je tu i še pozneje pisatelj porabljeval pre-